

KURYER LITEWSKI

w Wilnie w Piątek dnia 13 Lipca r. s. 1823 Roku.

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

Oto jest mowa J.W. Ministra skarbu, Jenerała porucznika *Kankrina*, miana na zagajeniu Rady ustanowień kredytowych Państwa, d. 27 z. m., o której wspomnieliśmy w poprzedzającym numerze Kurjera Litewskiego:

Mościwi Panowie! Wezwany ufnością Najjaśniejszego MONARCHY do zarządzania skarbem, poczytałem sobie za główniejszy obowiązek, zwrócić szczególną mą uwagę na nasze ustanowienia kredytowe.

Krótkość czasu nie pozwoliła mi jeszcze weyść we wszytkie szczegóły zamiarow i widokow systematu kredytowego, odnoszących się do dawniejszych i teraźniejszych działań. A tak, uznawszy nieprzyzwoitym dłużej odkładać posiedzenie Rady ustanowień kredytowych, powinienem na ten raz przestać na samem wystawieniu rysu spraw z roku przeszłego, które od tych ustanowień mają być wam teraz podane.

Lecz nim to nastąpi, pozwólcie mi, *Mościwi Panowie*, przed wami, jako pośrednikami, między publicznością i ich administracją, zaświadczyć, iż dzielę z nimi przekonanie w tem, że ufność ustanowień kredytowych zależy jedynie od niezmienności głównych zasad i od świętości przyjętych od Rządu obowiązkow: zacząć stałość naszego kredytu, ostróżne jego użycie na dobro Państwa, i pospołu z niem zachowanie szczególnego dobra, zawsze będą pierwszą moją powinnością i jedynym celem mojego urzędowania.

Kommissya umorzenia długow.

Ze sprawy roku 1821, Radzie Ustanowień Kredytowych Państwa podanej, a przez nią przezyrzanej, wiadomo, że stan długow Państwa, wewnętrznych i zagranicznych, terminowych i bezterminowych, do 1 stycznia 1822 roku, był następujący:

Dług hollenderski rozciągał się do 95,600,000 guldenow.

Z których na Rosyją przypada 48,600,000 guldenow.

Długi wewnętrzne terminowe wynosiły:

Srebrem 3,868,080 rubli.

Assygn. 40,605,904 rubli.

Długi bezterminowe, przynoszące 6 procentow nieustającego dochodu:

Złotem 20,620 rubli.

Srebr. 9,220,912 rubli 93½ kop.

Ass. 234,736,571 rubli.

Długi bezterminowe przynoszące 5 procent. nieustającego dochodu sr. 39,298,300 r.

W biegu roku 1822 opłacono na rachunek długow terminowych 1,000,000 guldenow (w tej liczbie ze strony Rosyji 500,000 guldenow.)

Srebrem 4,080 rubli.

Assygn. 6,100,150 rubli. 66 k.

Wykupiono długow bezterminowych sześcioprocentowych

srebrem 239,000 rubli.

assygn 7,608,260 rubli.

i pięcio procentowych srebr. 1,042,100 rubli.

Przez tę opłatę terminowych i wykup bezterminowych długow, te i owe zmniejszyły się w odpowiedniej do tego proporcji, a mianowicie:

Dług hollenderski do 94,600,000 guldenow, z których na część Rosyji 48,100,000 guldenow.

Długi terminowe srebr. 3,364,000 rubli.
assygn. 34,505,753 rubli.

Długi bezterminowe sześcioprocentowe:

Srebrem do 8,981,912 rubli 93½ kop.

Assygn. do 227,128,311 rubli.

Długi w złocie, których nie wykupowano, zostają w dawniejszej ilości, 20,620 rubli.

Długi zaś przynoszące pięć procentow nieustającego dochodu srebr. do 38,256,200 rubli.

Lecz tymczasem w roku 1822, po wyświeconych niektórych z pozostałych dawniejszych długow wewnętrznych, t. j. zaciągniętych do 1816 r., wydane od Kommissyi bilety bezterminowe z dochodem nieustającym po 6 od sta na summy następujące:

sr. 33,500 r.

ass. 817,400 r.

Oprócz tego za szczególnym NARWYŻSZYM Ukazem zapisano do księgi długow Państwa z dochodem nieustającym po 5 od sta sr. 106,000 rubli.

W biegu zeszłego roku Kaznaczeystwo Państwa pożyczło u Departamentu udziałow, 13 milionow rubli assygn., na opędzenie nadzwyczajnych w roku tym wydatkow. Ale na opłatę tej pożyczki assygnowana oddzielna summa z Kaznaczeystwa Państwa, niezależnie od 60 milionow, Manifestem 1817 roku dnia 16 kwietnia przeznaczonych, na opłatę długow i umorzenie assygnat.

Druga pożyczka, którą Rząd uznał potrzebną w 1822 r. otworzoną została w Londynie, przez pośrednictwo N. M. Rotschilda, wynosi 43 milion rubli. Z liczby ich na ośnowie NARWYŻSZEGO IMIENNEGO Ukazu zapisano w roku zeszłym do księgi Państwa 23,000,160 rubli z opłatą pięciu procentow. Sprawa z tej pożyczki nie pierwcy może być przedstawioną, aż w następnych, po jej dopełnieniu, latach.

Tym sposobem długi państwa do 1 stycznia 1823 roku są:

Dług hollenderski 48,100,000 guldenow.

Długi terminowe:

Srebrem 3,364,000 rubli.

Assygn. 34,505,753 —

Bezterminowe, przynoszące po 6 procentow nieustającego dochodu:

Złotem 20,620 rubli.

Srebrem 9,015,412 —

Assygn. 240,945,711 —

Takoz bezterminowe, od których płaci się po 5 procentow nieustającego dochodu sr. 61,362,360 rubli.

W tym roku zostaje do zmniejszenia masy assygnacy z summ roku 1822, na ten cel, ustawą Kommissyi przeznaczonych, 32,402,715 rubli.

Przeglądając i sprawdzając rachunki Kommissyi, *Mościwi Panowie*, przekonacie się, że opłata kapitalu i procentow długow Państwa, pomimo nowego ich powiększenia się, dostatecznie jest zabezpieczona, i że Kommissya w powszechności w działaniach swych trzymała się przepisanych sobie prawideł. (*Dokończenie nastąpi.*)

Rządzący Senat na Powszechnem Zebraniu Sankt-petersburskich Departamentow słuchali: na-przód, wniesionej przez Ministra sprawiedliwości, Pana Jenerała Piechoty i Kawalera Xiążęcia Dy-

mitra Iwanowicza Łobanowa-Rostowskiego, dla należytego wykonania, kopii, NAYWYŻEY potwierdzoney Opinii Rady Państwa, w rzeczy następującej: „Rada Państwa na departamencie praw i na Powszechnem Zebraniu rozważane: 1) Przedstawienie Ministra Skarbu, względem wyszłych różniących się wyroków w sprawach o majątki po wygasłych familiach; 2) Przecięcie Powszechnego Zebrania departamentów sankt-petersburskich Rządzącego Senatu, o sukcesyi rodziców po dzieciach; i 3) Uzyskana w tych przedmiotach opinia Komisji układania praw. Komissya układania praw z powodu dwóch, ze spraw tych wynikłych pytań: 1) azali dobrze nabyty majątek, pozostały po zmarłym bezpotomnie, można uważać za majątek po wygasłej familii, za życia krewnych po matce? i 2) Czy następują rodzice po swych dzieciach? *Sądziła: co do pierwszego, iż jak każda osoba należy do dwóch domów, t. j. do domu oycy i do domu matki; przeto dobrze nabyty majątek nie może wyłącznie do jednego należeć domu, ale do obojgu; następnie nabytygo nie można nazwać majątkiem po wygasłej familii, dopóki są krewni ze strony matki; a co do drugiego, iż postanowienie, oddające rodziców od następstwa po dzieciach, nie stosuje się zgola do obecnego czasu; i dla tego zgodnie z większością głosów Powszechnego Zebrania Senatu, w sprawie Ugrjumowey i Psiszczewey, nie odbicie należy, ażeby naprzyszłość, do przeyrzania nowego projektu Xiegi Cywilney, uważane było za prawo, powracać rodzicom po ich dzieciach, zmarłych bezpotomnie, te majątki, które rodzice ich za życia im dali; a dobrze nabyty majątek oddawać rodzicom na przeżycie, z tem jednak zastrzeżeniem, iżby oni przez cały czas władania nie mogli go ani przedać, ani zastawiać, ani innym sposobem wybywać. Rada Państwa, przeyrzawszy te sprawy, i wniosek w nich Komissji układania praw, *przez opinię postanawia: naprzód, iż dobrze nabyty majątek należy uważać za majątek po wygasłej familii, kiedy z tego domu, do którego zmarły należy po oycu, nie pozostało żadney osoby, tak w prostej wiodzącej, jak i w pobocznych liniach; i powtóre, iż chociaż nie ma wyraźnego prawa, względem prawa następstwa w linii w górę idącej, i nabyty majątek zawsze oddaje się domowi, a nie rodzicom zmarłego; jednakże w przypadku, kiedy majątek nie jest nabyty, ale rodowy, oddany synowi lub córce przez rodziców za życia tych ostatnich, i mogący się uważać za dar od nich dzieciom, i gdy nadto po zmarłym synie lub córce nie pozostało dzieci, lecz tylko sukcesorowie w pobocznych liniach: wtedy majątek ten nie z kolei następstwa, ale jako dar, powinien być powrócony rodzicom, od których był otrzymany. Na skutek czego, Rada Państwa uznaje zdanie Rządzącego Senatu z prawidłami zgodnem. Na autentyku Opinii własną Jego Cesarskiej Mości ręką napisano tak: „Ma być podług tego“ Carskie Sieło 18 marca 1823 roku. I powtóre, sprawkę, iż do tego Powszechnego Zebrania Rządzącego Senatu przesłane zostały dla sądu, z Powszechnego Zebrania Moskiewskich Departamentów Senatu, sprawa obywateli Ugrjumowey z Psiszczewą, a z 2go Departamentu doniesienie byłego Kollegium Wólczyńskiego w sprawie podporucznika Stefana Muranowa z podporucznikiem Stefanem Czumaszewym, które zawierały w sobie pytanie? po zmarłych bezpotomnie dzieciach, komu oddawać majątek, oycu czyli rodowi? W rozwiązaniu tego pytania, to Powszechne Zebranie Rządzącego Senatu większością głosów postanowiło: ponieważ w prawach nie ma ustawy na to, iżby majątki, pozostałe po zmarłych bezpotomnie, wracać po linii w górę idącej do rodziców; a w artykułach nowych ukazów (nowo-ukaznych) 1814 i 1815 rozkazano: majątki nieruchomości oddawać po oycu dzieciom synów, dzieciom ich i wnukom; kiedy synów nie ma, córkom, ich dzieciom i wnukom; jeżeli zaś córek i potomstwa ich nie ma, braciom rodzonym, ich dzieciom i wnukom; jeżeli i braci rodzonych z ich potomstwem nie będzie, wtedy oddawać familii tym,**

kto komu bliższy. A jako oycowie i matki z prawa przyrodzonego są naybliższymi od wszystkich innych dzieciom swym krewnych: tedy podług myśli tych praw, nie są oni oddaleni od prawa brać w spadku pozostałe po zmarłych bezpotomnie synach i córkach majątki; i dla tego majątki, po zmarłych bezdzietnie synie lub córce pozostałe, które oni wzięli od oycy lub od matki, powracać prawem zupełnego i prawnego następstwa do oycy i do matki, każdemu to, co od kogo zmarłym dano było; majątki zaś dobrze nabyte przez zmarłe bezpotomnie dzieci, oddawać w dożywotnie władanie oycu i matce spólnie, jeżeli oboje żyć będą; z tym atoli warunkiem, iżby oni w czasie takiego dożywotniego władania, przedać, zastawić i innym sposobem przewieść nigdzie nie mogli. Jakowego postanowienia Rządzący Senat, do skutku nie przywodząc, upraszał o NAYWYŻSZY Jego CESARSKIEY MOŚCI na to Ukaz. Rozkazali: względem należytego wykonania NAYWYŻEY potwierdzoney Opinii Rady Państwa i uznanego przez nią za zgodne z prawami postanowienia Rządzącego Senatu, posłać do Izb Cywilnych, Sybirskich sądów gubernialnych, Władz gubernialnych i do Woyskowej Kancellaryi Woyska dońskiego Ukazy, również przez Ukazy dać wiedzieć Rządcom gubernialnym i wszystkim innym Urzędom, również, PP. Ministrom, Kontrolerowi Państwa, Wojennym Jenerał Gubernatorom, Wojennym Gubernatorom zarządzającym i cywilnymi sprawami, Jenerał Gubernatorom, Gubernatorom Cywilnym i Naczelnikom miast; a do Departamentów Rządzącego Senatu i do Powszechnego Zebrania Moskiewskich Departamentów, również i do Nayswiętszego Rządzącego Synodu przesłać uwiadomienia. Dnia 14 czerwca 1823 roku.

Cesarskie Towarzystwo gospodarstwa wiejskiego w Moskwie, na powszechnem swem zebraniu, d. 8 maja r. t., obrało czynnym swym członkiem P. Oczapowskiego, profesora gospodarstwa wiejskiego w uniwersytecie wileńskim, i zwyozayny mu patent, przy piśmie urzędowem pod dniem 7 czerwca przysłało.

W dalszym ciągnienu loteryi na cztery majątki nieruchome, leżące w guberniach niżehorodzkiej, orłowskiej i tulskiej, inadto na summe 1,322,000 rubli assignacyami, wyszły numery następujące, z przypadającymi na nie wygraniemi:

Data 30 czerwca.

Ner 146.226 wygrał 50 r. i 5.000 r. premium.
 Ner 78.588 wygrał . . . . . 1.000 rubli.
 Nra 28.419; i 162.816. . . . . po 500 rubli.
 Nra 93.022; 94.599; 98.431; 109.433; 124.832; 124.905; 132.530 i 162.411 wygrały po 200 rubli.
 Nra 4.340; 11.264; 15.210; 39.685; 43.917; 45.821; 61.124; 68.884; 68.885; 86.270; 87.990; 87.297; 105.948; 112.102; 128.381; 129.006; 150.479; 155.412; 159.579; 166.499 i 169.711 po 100 rubli.
 Nra 9.656; 13.904; 21.415; 34.480; 36.317; 45.799; 50.880; 58.480; 78.153; 78.256; 81.026; 81.778; 89.889; 90.754; 99.988; 107.435; 112.918; 119.636; 122.425; 127.734; 130.215; 137.613; 148.741; 154.551 i 159.592 po 75 rubli.
 Nra 455; 32.726; 33.493; 148.182; 47.100; 140.312; 3.662; 46.813; 9.378; 110.283; 105.900; 51.686; 31.439; 157.825; 32.735; 60.131; 73.892; 96.323; 40.079; 32.243; 55.714; 149.964; 8.294; 92.553; 74.113; 33.467; 25.364; 45.814; 20.739; 114.499; 111.395; 115.383; 14.652; 42.817; 94.035; 150.263; 87.064; 144.077; 161.215; 126.483; 36.006; 131.037; 111.583; 142.895; 50.071; 107.315; 109.309; 54.068; 130.322; 5.115; 82.042; 75.605; 149.650; 112.533; 46.771; 42.990; 71.911; 166.689; 13.468; 4.558; 82.530; 56.109; 123.738; 84.092; 48.853; 145.477; 6.581; 127.555; 155.107; 157.066; 28.253; 144.096; 154.395; 27.848; 44.597; 52.414; 57.738; 16.859; 51.682; 83.878; 65.094; 152.598; 17.687; 14.639; 54.171; 8.250; 49.121; 24.066; 126.809; 112.681; 158.143; 37.784; 125.625; 57.557; 64.903; 12.262; 106.492; 119.917; 88.333; 114.955; 155.154; 148.989; 6.322; 121.015; 11.135;

160.997; 147.734; 104.664; 145.080; 121.288; 125.117;
55.119; 55.445; 42.163; 85.459; 132.973; 111.365;
124.152; 113.843; 9.089; 99.071; 7.557; 114.560;
114.420; 137.818; 157.983; 122.851; 42.132; 53.593;
114.333; 59.960; 98.556; 113.980; 158.887; 12.568;
49.490; 45.286; 145.393; 124.535; 63.053; 31.967;
10.504; 105.867; 55.671; 107.967; 28.386; 39.142;
103.494; 60.321; 68.787; 90.401; 72.037; 113.886;
49.872; 25.353; 86.104; 106.279; 66.844; 107.844;
113.800; 163.720; 155.848; 89.750; 35.641; 152.215;
108.206; 106.541; 58.851; 117.727; 27.457; 151.360;
146.468; 111.507; 124.585; 163.852; 52.636; 167.146;
82.210; 42.541; 426; 7.356 i 61.782 po 50 rubli.

FRANCYA.

Paryż dnia 3 lipca.

(z *Gazety Warszawskiej*.)

Przez ciąg niebytności marszałka *Lauriston*, który wyjechał do *Bajonny*, Vice-Hrabia *Sonones*, referendarz, objął tymczasowie urząd ministra domu królewskiego.

Dnia 4. W biuletynie wojskowym Hrabiego *Guillemintot*, majora jenerałnego, pisany z *Madrytu*, d. 27 czerwca, wyrażono: „W skutku świetnej bitwy, którą przednia straż Hrabiego *Bourmont* stoczyła d. 19 czerwca pod *San Lucar la Mayor*, brygada dragonii jenerała Vice-Hrabiego *Saint Mars*, ścigała dzielnie dnia 20 nieprzyjaciela ku *Huebla* i *San Juan del-Porto*, gdzie miał wsiść na statki. W pochodzie tym zabraliśmy wielu pozostałych żołnierzy konstytucyjnych i wozów ze sprzętami wojskowymi; mieszkańcy wychodzili wszędzie z radością na spotkanie wojska naszego. *Dnia 21* część tej brygady, wysłana w pogon za jazdą nieprzyjacielską, ciągnącą przez *Trigueros*, nie mogła jej doścignąć, równie jak piechoty, która wsiadła na statki w *Huebla*. Półkownik *d'Hautefeuille* ruszył z oddziałem 200 dragonii do *San-Juan del-Porto*, dokąd się cała artylerya nieprzyjacielska udała, i stanął w chwili, kiedy wsiadła na statki. Wojsko, przeznaczone do jej zastąpienia, skoczyło natychmiast na statki; zabraliśmy więc 11 dział różnego kalibru, mnóstwo wozów z prochem, i 4 kuźnie polowe. Okręty, na których już były działa i lawety, chciały się oddalić od brzegu; lecz oficer dragonii umiał tak zręcznie strzelać z dział na naprędcie ustawionego i haubicy, iż nieprzyjaciel musiał sprowadzić na powrót 9 dział, znajdujących się już na statku, i oddać je. Jenerał *Lopez-Bannos*, którego wojsko ani na chwilę nie oparło się przedniej naszej straży, wsiadł sam śpiesznie na okręt.”

Hrabia *Molitor* donosi Xiążęciu *Angoulême*, iż marszałek polny hiszpański *Roman Chambo*, zastąpił w *Tortozie* dowódcę rojalistów *El Rojo*, zajął *Vinacos*, z kąd posunął się ku *Peniscola*, i dzielnie uderzywszy, bagnietem odparł nieprzyjaciela od miasta, które natychmiast zamknął.

Osada w *Lerida* uczyniła d. 17 czerwca wycieczkę z 1300 piechoty 100 jazdy i 2 działami, i uderzyła na dowódcę rojalistów *Santos Ladron*, który uważa tę twierdzę i razem trzyma *Monzon* w zamknięciu. Oddział ten atoli, poniosłszy znaczną stratę w zabitych i ranionych i zostawiwszy działa, wrócił w największym nieładzie do *Lerida*.

Według prywatnych doniesień z *Kadyzu*, musiano tam wyprowadzić działa z głównej baterii szanów rozciągających się ku morzu; lekano się bowiem, aby wstrząśnienie podczas wystrzałów nie obalilo murów i przyległych domów.

Jenerał *Wilson* odebrałszy list, pisany do niego przez jenerała *Pamplona*, wsiadł zaraz na okręt i przybył już do Anglii.

Kardynał *Justiniani*, Nuncjusz papieżki, który z *Madrytu* udał się do *Bordeaux*, otrzymał od Ojca świętego zalecenie, aby piastował swój urząd przy Rejeneyi w *Madrycie*. — *Dnia 1 b. m.* przybył tu z *Madrytu* goniec, i przywiozł list wierzitelny Xiążęciu *San Carlos*, jako posłowi królewskiej Rejeneyi hiszpańskiej przy dworze francuzkim.

Jeden z tutejszych dzienników ministerjalnych donosił wczora, iż Margrabia *Lauriston* pojedzie do *Madrytu*, i obeymie naczelné dowództwo

wojska na miejscu Xięcia *Angoulême*, który wróci do *Paryża*; lecz w kilka godzin potem rozeszła się na giełdzie tutejszej pogłoska, iż Xiążę *Angoulême* wyjechał z *Madrytu* dla dowodzenia osobiscie korpusem, który ciągnie do *Kadyzu*.

Wychodząca w *Tuluzy* gazeta twierdzi, iż kompania angielska podjęła się dać pożyczkę 40 milionów realow, którą stany hiszpańskie uchwalily.

Donoszą z *Perpignan*, iż brygantyna angielska wysadziła d. 15 b. m. w *Barcellonie* byłego ministra hiszpańskiego *San Miguel*, który tam obeymie dowództwo wojska.

Gazeta *Korrespondent Warszawski* donosi z *Paryża* pod d. 2 lipca: Nasze stosunki dyplomatyczne z Portugalią są zupełnie przywrócone. Pan *Lesseps*, który nie pełnił obowiązków sprawującego interessa, lecz w *Lisbonie* pozostał, jako konsul, wezwany był notą urzędową, jenerała *Pamplona*, aby przybrał nanowo swój tytuł poselski. Pan *Lesseps* uczynił zadosyć temu wezwaniu i d. 5 czerwca jako w dzień powrotu Króla do *Lisbony*, kazał przywrócić herb Francyi na swoim mieszkaniu. Lud lisboński okazał rząd niezmierną radość i przez cały dzień wołał pod oknami Pana *Lesseps*: Niech żyje Król francuzki! Niech żyje Xiążę *Angoulême*! Niech żyją francuzi! Margrabia *Mariaiva*, znajdujący się teraz w *Paryżu*, otrzymał rozkaz, aby rząd nasz zawiadomił o wypadkach zasłych w Portugalii. Sądzą, iż będzie posłem przy dworze francuzkim.

Tuluza dnia 26 czerwca.

(z *teyże gazety*.)

Dziś wyszło ząd 200 wetenarów na granicę departamentu *Arriege*. Wczora otworzono uroczyscie szkołę, założoną przy tutejszym lazarecie wojskowym.

Bajonna dnia 25 czerwca.

(z *teyże gazety*.)

Martinez de la Rosa, *Galery* i *Moscoso*, którzy wszyscy trzej byli ministrami sekretarzami stanu w *Madrycie* przed d. 7 lipca, otrzymali rozkaz wyjechania ze stolicy królestwa hiszpańskiego; pierwszy z nich przybył tu wczora.

List z *Girony* pod d. 25 b. m. donosi, iż *Mina* udał się do *Lerida*. Marszałek *Moncey*, otrzymawszy spodziewany posiłek, ruszy z całym korpussem ku *Barcellonie*, którą ma zająć d. 6 lub 7 lipca.

PORTUGALIA.

Lisbona dnia 6 czerwca.

(z *Gazety Warszawskiej*.)

Oglądamy już nareście w murach naszych Monarchę i jego rodzinę. Przywrócenie Monarchii odbyło się bez przelewu krwi, a nawet prawie bez żadnej przeszkody. W dniach 31 maja, 1, 2 i 3 czerwca umawiano się tylko pomiędzy władzami wojskowymi a cywilnemi. *Dnia 2* muniypalność wysłała do Króla deputacyą, prosząc go, ażeby powrócił do stolicy. Król, przypomniawszy deputacyi odezwę swoją z d. 30 maja, rozkazał im użyć surowych środków przeciw tym wszystkim, którzy odezwę tę z murów pozdierali. Stany zgromadziły się d. 2; przesłano im prośbę, podaną od muniypalności, względem powrotu królewskiego do stolicy; poczem deputowani ułożyli i podpisali następujące oświadczenie:

„Reprezentanci narodu portugalskiego, pozbawieni będąc władzy wykonawczej do spełnienia swych ustaw, i opuszczeni przez siłę zbroyną, oświadczają, iż nie mogą teraz pełnić tych powinności, jakie im obowiązek wskazuje, a ponieważ przez dalsze odbywanie posiedzeń naród mógłby być narażony na ponizenie w osobach swoich deputowanych, a to bez żadnego dobra publicznego, zawieszają swe posiedzenia, dopóki deputacya, mająca w zastępstwie odbywać ciągle swoje posiedzenia, lub prezes stanów, nie uzna potrzeby zwołania wszystkich. Oświadczają się stany przytém, przeciwko wszelkim zmianom i naruszeniom konstytucyi z roku 1812.”

Nazajutrz po wydaném tém oświadczeniu, ogłoszono, i przybito po rogach następującą nową odezwę królewską:

„Portugalczykowie! Zamiast konstytucji wspierającej Monarchią, zamiast reprezentantów obranych przez was samych, widzieliście zbiór zasad, pokrywających nieone widoki i dążące do wywrócenia narodu portugalskiego wraz z panującą jego rodziną; widzieliście reprezentantów mianowanych wszystkich prawie przez intrygi i uwodzenia. Cnotliwi obywatele jęczą pod ciężarem stronnictw, wierność Monarsze uważana ciągle była za zbrodnią, a to stosownie do systematu i zasad rozwinętych ze śmiałością przez ludzi przewrotnych lub zapalonych. Podobne dzieło długo nie mogło istnieć, doświadczenie tego dowiodło, a jeżeli sprawy jego wbrew waszym życzeniom zdolali się przez czas niejaki utrzymywać, było to tylko skutkiem przyrzeczeń, które podług powziętych zasad spełnionemi być nie mogły. Uyrzawszy swe błędy, sami się rozpierzechnęli tymże sposobem co i zebrali. Mając zawsze na celu dobro narodu, postanowiłem zachować godność Królewską, wznosząc nanowo Monarchią, która ma być zasadą a nie igrzyskiem ustaw. Wierność portugalska okazała się w tych nawet, którzy sprowadzili tyle złego: w większej bowiem części poznali swoje błędy.

„Portugalczykowie! Król wasz, wolny na tronie swych przodków, przynieść wam chce szczęście; zamysła on nadać wam ustawę ogólną z zasad niezgadzących się podług doświadczenia ze spokojnym bytem narodu. Wasz Król nie wprzód się nazwie szczęśliwym, dopóki nie uyrzy połączonych wszystkich portugalczyków. Puszcza on w niepamięć całą przeszłość, wymagając wierności w postępowaniu przyszlém.”

Odezwa ta królewska napełniła wszystkich radością. W d. 4 odbywały się przygotowania na przyjęcie do stolicy Monarchy i jego rodziny, które nastąpiło d. 5, jako w oktawę uroczystości Bożego Ciała.

Trudnem byłoby opisać radość towarzyszącą Królowi w powrocie jego do stolicy. Wszyscy prawie mieszkańcy wyszli na jego spotkanie. Pomieszane okrzyki ludu i wojska rozlegały się bezprzestannie. Odśpiewano w kościele katedralnym *Te Deum*, w przytomności Króla, Infanta *Don Michała* i Xiężniczki. Przytomne oraz temu były władze municypalne, rada stanu i ministrowie. Miasto było przez całą noc oświecone. Spokoyność panuje zupełna.

Lisbona dnia 12 czerwca.

(z *Korrespondenta Warszawskiego*.)

Dnia 4 Infant *Don Miguel* wróciwszy z *Villa-Franca* obiadował ze swym oycem. Po nader tkliwym spotkaniu się, oyciec mianował go naczelnym wodzem swojego wojska. Dnia tegoż wieczorem pakiebot angielski wypłynął do Anglii z 17 stronnikami konstytucji.

Jenerał *Bernardo de Silveira*, krewny *Amarantego*, mianowany został dowódcą wojska w stolicy.

Dnia 7 złożono ze stopni jenerała *Rego* i jego towarzysza *Maragnan* (*), jenerał, porucznik *d'Avillex* mianowany dowódcą wojska uchwałą stanów z dnia 28 maja dostał uwolnienie ze służby i rozkaz udania się do swoich dóbr.

Dnia 8. Gazeta lisbońska umieściła dzisiaj następującą królewską ustawę.

„Krytyczne i nieszczyśliwe okoliczności, które mnie zmusiły do podpisania mimowolnego ustawy z d. 4 grudnia r. z., gdy już ustały, cołam; oświadczam, iż ma być uważaną za niebyłą, i rozkazuję, aby Królowa, moja ukochana i dostojna małżonka, przywróconą została do wszystkich praw i zajęła w królewskim pałacu moim miejsce, przy-

(*) Pierwszy dowodził wyprawą przeciw *Amarantemu* i wyparł go z granic kraju do Hiszpanii, drugi dwoma dywizjami w północnych prowincjach.

należne sobie. Minister sekretarz stanu do interesów zagranicznych dopełni tę naszą wolę.”

W Pałacu *Villa-Franca* d. 2 czerwca 1823 *Jan VI.*

Z ustawą tą posłany był do matki Infant *Don Miguel*. Królowa przeczytawszy ją, wróciła do pałacu *Ramalhao*, gdzie minister spraw wewnętrznych rozkazów jej oczekuje.

ANGLIA.

Londyn dnia 4 lipca.

(z *Gazety Warszawskiej*.)

Z 84 posiedzeń, które terazniejszy parlament odprawił, 49 było wyłącznie poświęconych interesom Irlandyi, a wszelako nie polepszył się stan tego kraju, i rozruchy się nie zmniejszyły.

Miedzy posłami zagranicznymi, którzy pozostali w *Sewilli*, znajdują się także posłowie portugalski i Zjednoczonych Stanów północney Ameryki.

Kaper uzbrojony w *Korunnie* zabrał dwa okręty kupieckie francuzkie, których towary szacują do 90,000 dolarów.

Z powodu podaney powtórnie izbie wyższej petycyi, o zniesieniu cła od wprowadzanej wełny, oświadczył Hrabia *Liverpool*, iż nie będzie temu przeciwny, jeśli pierwiey obmyśli się przyzwoity sposób pobierania rocznie 400,000 funtów szterlingów, które z tego cła do skarbu wpływają.

Niedawno darowano królewskiemu angielskiemu zgromadzeniu lekarzy serce ludzkie, zawarte w starożytnym sarkofagu, a znalezione pod gruzami dawney świątyni egiptskiej. Postać i miękkość serca nie się wcale nie odmieniły. Na wyspie *Malcie* otworzono ten sarkofag, w obecności wielu osób, za użyciem największej siły. Serce leżało w płynney materyi, podobney do starego wina, zwanego *Port*, którą cały sarkofag był napełniony. Materią tę, podług rozbioru Pana *Dawwy*, składającą się z roślinnego płynu, wylano w osobne naczynie, a serce zachowano w spirytusie winnym, jak wszelkie inne anatomiczne preparata.

Nadzwyczajne dzieło, co do piękności i wielkości sztuki malarskiej, zaszłwia w tym roku publiczność londyńską. Jest to panorama, przedstawiająca koronację terazniejszego Monarchy ze wszelkimi uroczystościami i szczegółami. Aby mieć wyobrażenie ogromu tego dzieła, dosyć jest powiedzieć, iż do niego trzeba było 10,000 stop kwadratowych płótna, na którym znajduje się przeszło 10,000 osób, i że 500 osób, najbliższych w widoku optycznym, jest wielkości naturalney. Panorama to obraca się tak, iż patrzącym zdaje się, jakby cały orszak przeciągał. Muzykę zastępują organki i trąby. Widze siedzą wśródku koła, które to malowidło tworzy, właściwie w okrągłym, podobnym do wieży amfiteatrze, którego dolne piętro ma łozę, w którym widze, tak, jak na teatrze, w łozach parterowych siedzą. Nad łozami jest galerya. Za łozę płaci się 2 szylingi (4 zł. pol.), a za galeryą połowę. Całe widowisko trwa za każdym razem godzinę.

Numer 6ty *Dziennika Wileńskiego* zawiera następujące materye:

BIBLIOGRAFJA. *Joachima LELEWELA*, bibliograficznych ksiąg dwie, i t. d. **STAROŻYTNOŚCI KRAJOWE** Groby olbrzymie na *Zmudzi* i inne zabytki starożytności tego kraju przez *Jana Łoborykę*. Spis niektórych starożytnych zabytków, znajdujących się w zbiorze *P. Dyonizego Paszkiewicza*, p. *Kajetana NIEZABITOWSKIEGO*. **PRAWO**. Opisanie bibliograficzne dotąd znanych exemplarzy Statutu Litewskiego. **PODRÓŻE**. *Podróż w Nubii* *J. Ludwika Burckhardta*. **POEZJA** *De T. Januszewskiego* p. *Ant. Ed. Odyńca*. *Walka załotników* p. *Elżę K. Bayki* *J. Gw. Styczńskiego*. *Koziołek i Wilk Kogut* i *Lin Jastrząb i Gołąb Pielgrzym* i rzeczka wezbrana. *Kapłony Bayki* *A. S. Wróbel* i *Zięba*. *Pająk i mucha*. **FIZYKA**. *Hipoteza Newtona o świetle i ciężkości*. **CHEMIA** *Metalle nowo poznane*: *Lityn* i *Tor* p. *Laskowicza*. **TECHNOLOGJA**. Uwagi nad opisaniem sposobu wyrabiania kwasu siarczanego. **TOWARYSTWA UCHOWE**. *Ges. wol.*, *towarz.* ekon. w *Petersb.* *Przyj.* liter. ros. w *Petersb.* *Ces. ak. nauk.* w *Petersb.* *Uniw. Jagielloń.* **NEKROLOG**. *X. Pomorzant*, *Wielatko*, *Kamieńska*. **BIBLIOGRAFJA**. Nowe dzieła polskie, rossyjskie.

Pozwolono drukować. Z polecenia *J.W. Wojennego Litewskiego Gubernatora*. *Andrzej Bucharski Rzeczywisty Radca Stanu i Kowaler*.

w *Drukarni Redakcyi*.

Wilno dnia 13 Lipca Roku 1823 r. s.

Przedaż Publiczna.

1 Od Wileńskiej składowej tamozni ogłasza się, że przy niej we trzech terminach, a mianowicie: w 1szym d. 13, drugim dnia 16, a 3cim i ostatcznym 18 lipca t. r., będą się przedawać z publicznego targu z rana o godzinie 9, niżej wyrażone skonfiskowane towary: chustek bawełniczych nabijanych do nosa 123 sztuk, chustek ciemnych jedwabnych 8 sztuk, chustek bawełniczych tkanych w paski kolorowe do nosa 98 sztuk, płótna szejersleinwand 30 arszyn, nankinu kolorowego ciemnego 1 kawałek 34 arsz., perkalu 19 kawałków 456 arsz., kartonu z kol. rowemi czerwonymi wzorami 7½ arsz., maszestr w jednym kol. rze 1 kawałek 20 arsz., kolenkoru takiegoż 9 kawałków 270 arsz., bawełniczney materyi na kamizelki tkaney w paski kolorowe 6 resztek 25½ arsz., chustek kartunowych białych tkanych w kolorowe wzory 6 sztuk, gingassu 2 reszty 24 arszyn, piki nabijaney 1 reszta 4½ arszyn, materyi bawełniczney nabijaney w kwiaty 1 reszta 5 arszynow. Materyi półjedwabney tkaney w kwieciste pasy 20½, taless żydowski nowy 1 sztuka, kamlotu gładkiego jednokolorowego 9 sztuk 306 arszyn, pończotek bawełniczych białych jeden tuzin, chustek bawełniczych tkanych w kwiaty wzorzyste 9 sztuk, chustek katemirkowych czerwonych gładkich 8 sztuk, perkalu białego dwis sztuki i dwie reszty arszyn 50, wstażek jedwabnych 24 sztuki 408 arszyn, xiąg drukowanych żydowskich 3 sztuki, xiążka zapisna safianowa stara jedna, kaftanow starych żydowskich dymikatonowych dwa. Takoz powozka okuta, na czterech kołach kutyh, chłopska stara jedna, chomątów rzemieślnych starych dwa. Roku 1823 lipca 11 dnia. Na miejscu zarządzającego członek Piotrowski.

W obowiązkach sekretarza Aniskiewicz.

1 Konsystorz Rzymsko Katolicki Wileński ogłasza półroczny termin Ur. Franciszce Ludwice z Leńskich Kozłowskiej do stanności jej w Sądzie tutejszego Konsystorza przez siebie lub prawnie umocowanego plenipotentia dla rozprawy w dziedzinie o nieważność małżeńskiego ślubu z mężem jej Ur. Jerzym Kozłowskim, po upływie jakowego terminu taż sprawa, chociażby pod niestanność pozwanej, przy zastępstwie podług praw przysięgłego obrońcy postąpi do dalszego rozpoznania.

Assesor Kanonik Wileń. X Piotr Cybowicz.

Sekretarz Wincenty Stefanowski.

Oświadczenie.

1. Excerpt z Protokołu potocznego Sądu Ziem. Ptu Mińskiego w dacie poniżej wyrażający się zapisanego, współ z remanifestem oświadczenia, pod pieczęcią Urzędową Ziemską tegoż powiatu eorundem strönie potrzebujący jest wydan.

Roku 1823 miesiąca junii 27 dnia. Na Urzędzie JEGO IMPERATORSKIEY MOSCI Ziemskim powiatu Mińskiego, oświadczenie współ z remanifestem, imieniem JO. Xiążęcia Ignacego z Kozielska Puzyny starosty Dziewień. Kawalera orderow Orła białego i s. Stanisława pierwszej klasy, na WW. Kazimierza i Zuzannę Kułakowskich deputatow z powiatu Słuckiego zanoszą się z następnych powodow: iż co Obżałowany w roku jeszcze 1820, przybywszy w gubernią i powiat Miński, trafili do żałującego na ówczas na kontraktach w Minsku będącego, z tentacją wzięcia w posesyą majątności Nowego Łomszyna w Mińskim powiecie z Exdywizyi dóbr Zasławia JW. Grafa Prze-

dzieckiego żałmu wydzieloney; uzyskawszy tę powolność od żałującego, wypuszczania onym w części w posesyą zastawną, a w części arendowną za dopłacający się corocznie addytament; gdy w roku dopiero idącym dostrzegli w oney majątności dla się wszelką dogodność, i przewyższającą znacznie intratę od wypadającego corocznie procentu; umyślili wejść w umowę o kupno oney na dziedzictwo. Jakoż żałcy, acz z znaczną swoją stratą, zasądzonemu kapitału dekretem Exdywizyi Zasławskiej, na ustawiczne obżałowanych prośby i nalegania, zbywając takową majątność z poddaństwem, znaczną obszernością, z przykuplami w gruntach, lasach i sianożęciach; oprócz zaliczoney summy przez obżałowanych przy wydaniu prawa na resztujące wedle umowy rubli srebrnych 2,702 w roku 1823 Mca Marca 16 dnia wydali od siebie formalny Oblig, z zapewnieniem w onym: iż rubli srebrnych 702 w roku tymże w dniu 24 junii opłaca; a resztujące 2,000 rubli takichże, z wypadającym procentem w roku 1824 marca 10 zaliczyć obowiązani. Na tem jeszcze większą pewność, równo z datą wziętego wieczystego prawa i danego obligu, wydaną przez się, i w tymże czasie przyznana w Sądzie Głównym Mińskim 2 Departamentu assekuracją, jak najsilniej zapewnili wypłatę takowych summ w terminach powyższych; a w razie w którym bądź zapisanych terminow zawodu i nieusatisfakcyonowania za tymże dokumentem assekuracyjnym zajęcia żałmu majątności Łomszyna, aż do wybrania summy w intracie na rok ukazanej rubli srebrnych siedemset pięćdziesiąt dozwolali, i nadto, że wszystkie expensa z zawodu wynikające obżałowani powrócą żałującemu za bezpieczyli. Po takich formalnościach pewnym był żałujący, że żadnego zawodu w wypłacie należności z wybycia majątku wynikley nie ucierpi; wszakże obżałowani nie chcący w pierwszej racie w opłacie uiszczyć się; wymyślili sposob przewłoki i mitrężenia i tym celem w dniu 25 praesen. zapisując oświadczenie w aktach Ziem. Mińskich, wrazić przez one usiłują, iż oni jakoby winni tylko do zapłacenia rubli sr. 416 kop. 15 i te u Sądu sprezentowali, do zaliczenia zaś reszty do rub. sr. 702 znać się nie chcą, dla tego: iż jakoby oni za żał. wypłacili do skarbu Monarszego czer. zł. 20 i rub. sr. 226 kopiejek 80. Nie raczyli nad własnym błędem zastanowić się i pomyśleć, za kogo mianowicie i z jakiego majątku wypłacali? Oto: za Grafa Przezdzieckiego z dóbr Zasławia, jak przeświadcza wzięty przez obżałowanego Kułakowskiego kwit, w komunikacją za rewersem dany żałującemu. Takową wypłatę cudzego zawinienia z żadnego względu do majątności Łomszyna przez żałującego wyprzedanej nie ściągającą się bez komunikowania się w przód z żałującym lub jego plenipotentem ciągle w mieście Mińsku przebywającym, bez żadnej nadanej sobie władzy szafunku cudzą własnością, dopełniwszy i poznawszy obżałowani swój błąd po niewczasie, znając oraz zachodzące trudności w wydobyciu i expens, sami przez się, czyli z czyjzego doradzenia mylnie zdobiąc o-

myłkowy swój interes, przez zapisane oświadczenie, z uymą tytułu i honorów żalującemu właściwych, danego przez się w komunikacyą kwitu przyjąć i rewersu zwrócić nie chcą. I nadto mylnie wypisują w tymże oświadczeniu: iż jakoby żalujący zgadzał się i prosił oplatania takowego skarbowego długu, wówczas, kiedy żalujący, jeśliby był winien, wypłaciłby zapewno i sam z dalszych fundusów, chyba szczególnie obżałowani dla tego bez skomunikowania się wypłacili za Grafa Przezdzieckiego, za oparty załóg na wsi Szczerbiniach tegoż Przezdzieckiego, w posesyi dopiero WW. Kubrakowskich zostającey, że upatrywali w tém dla się korzyść, a żalujący z głosu prawa Ar. 18 z Rozdz. 7 odpowiadać z własności za nikogo nie jest obowiązany. Nim przeto żalujący rozwinię formalny proces z obżałmami o summy za obliżiem i wszelkie expensa z racyi zawodu poniesione, a assekuracyą najmocniej zapewnione, oświadczyając w każdym czasie za zwrótem rewersu wydanie obżałowanym kwitu na opłatę omyłkową, iżby obżałowani nim proces ukończonym i summa za obliżiem przysądzoną nie zostanie, majątku Łomszyna przez żalującego wybytego, jako jedynego ich funduszu pod ewikcyą z wyprzedazy zostającego, nikomu nie wyprzedali, żadnem i hipotekami nie obciążali, ani też w posesyą arendowną komukolwiek, aż do zupełnego uspokojenia żalującego, zawodzili, przez niniejsze oświadczenie żalujący powszechność ostrzega, i tym celem niniejsze oświadczenie, przesłać do Gazet Kuryera Litewskiego postanawia. U tego oświadczenia podpis następny: takowe oświadczenie, jako plenipotent podpisuję. Augustyn Rymaszewski.

Wolno drukować i w Gazetach umieścić. Tomasz Zoładź Pisarz Ziem. Ptu Młn.

Zgodno z potocznym protokołem, Leonard Bartoszewicz Regent.

Uwiedomienie.

1. Marya z Sopoćków imo voto Uranowiczowa b. Pisarzowa Konsystorska, a w powtórny małżeństwie Lipnicka po śmierci drugiego męża Jerzego Lipnickiego Podstol. Inflants. i mecenassa Adwokata b. Trybunałów Litewskich bezpotomnie zeszłego, pomiędzy papierami onego, gdy znajduje papiery familijne domu Lipnickich, Herb pierwiej Toporzec a później Herbu nazwanego Hołobok przez zeszłego s. p. Leopolda Lipnickiego byłego także Adwokatem i Regent. Trybunał. Litew. a później Depart. Sądu Gł. Grodzień urodzonego brata pomienionego Podstolego Lipnickiego, powierzone do wspólnego dochodzenia na PP. Sopoćkach majątku Dowszagoły w Powiecie Upit. Guber. Wileń. położonego, przez PP. Porowskich PP. Gabryelowi z Lipnik i Maryannie z Bujanowskich Lipnickim Półkownikom b. wojsk Pol wieczyście przedanego. Takowe papiery donoszącey Jerzyney Lipnickiej po jej męża bezpotomnie zeszłym, bynajmniej są niepotrzebne, ale stanowić mogą los pozostałej familii w prostej linii domu Lipnickich z głowy Gabryela Lipnickiego, pochyłona wiekiem, przytulona od Wileń. Towarzystwa Dobroczyńności w Domu Dobroczyńności, czekam przybycia najbliższego z sukcesorów po zeszłych w Bogu Jerzym i Leopoldzie Lipnickich dla odebrania owych papierów jakie

są, w przeciagu naydaley 6ciu miesięcy, a na przypadek mojego zeyścia znajdą owe papiery zlokowane w Kancellaryi Ziemekiej Ptu Wileńskiego. Wileń julii 1823 roku.

Sądy Exdywizorskie.

1. Sąd Exdywizorski za remissą Sądu Ziemskiego Wileńskiego. na rozbiór stosunków funduszu zeszyłych Fryderyka i Karoliny z Roppow Hertyków Chorażych dotykających przeznaczony, w mieście powiatowym Wileńskim eksystujący poraz ostatni zawiadamia wszystkie w tém dziele interessowane strony, iż nieomylnie na dniu 21 tego miesiąca całą sprawę wezmie w oczewistą namowę, a przeto jak stawającym z dowodami domierzy prawną satysfakcyą, tak też przeciwnie na niejawiących się do tego terminu wieczną amissyą w rzeczy zapisze. Dat w Wileńsku 1823 mca julii 10 dnia.

Konstanty z Wolda Mejer Z. W. Sędzia Exdywizor.

Eorundem takową awizacyą wolno przyjąć do Kuryera Lit. Ziem. Wileń. Sędzia Exdyw.

Exdywizorya.

3 Roku 1823 lipca 6 d. Sąd Inekwicyiny Taxatorsko Exdywizorski massy funduszu zeszyłych Józefa i Karoliny z Brzostowskich Włodkowiczow b. Marszałkow Gubernialnych Mińskich, od dnia 22 przeszłego mca czerwca do majątności Illi w Gubernii Mińskiej w pcie Wileńskim położoney, przybywszy, o zarewersowaniu swojej jurydykcyi przez Gazetę Kuryera Litewskiego zawiadamiając, ażeby z pretensyami strony interessowane przychodziły zaawizować, lecz gdy przez czas niemający kredytorowie swoich pretensyow nie objawiają, przeto Sąd niniejszy do powszechney podaje wiadomości, iż całą sprawę, to jest: tak, z rzeczy funduszu massy zeszyłego Włodkowicza, którym zapewniona satysfakcyą na sumę oraz pozostałych ziemiach od folwarku Woysznarowa, Rabuszeki, Horbaty most, zwanych i dalszych, jako też sam y zeszyły Włodkowiczowey, w Gubernii Mińskiej położonych, w przeznaczonym remissą miejscu, w majątności Illi, dnia 20 idącego miesiąca wezmie do namowy, w jakowym czasie aby wszyscy pretensorowie sub amissione jawili się. ostrzega. Jan Weryha Sędzia Grodzki Ptu Zawil. i Exd. Prezydent. Franciszek Billewicz Pisarz Grodz. Ptu Ross. i Exdywizor. Stanisław Świętorzecki Sędzia Ziemski Ptu Wileń.

2. Dekretem Sądu Gł. Wileń. Czasowego Departam. w sprawie kredytorów z sukcesorami Star. Josiela Eliaszowicza na dniu 25 maja 1823 r. zapadłm, w kategorii Wincentey Kukielowey z potomstwa zeszyłego Franciszka Kukiel Regenta Gran. Osm. posługujących nał. żności za przelewem Marzanny Skubackiej w powyższym konkursie, przeznaczono teyże W. Skubackiej wykonać przysięgę na realności przekazanej summy, za niejawniem się który w terminie do oprzyjęcia, na prośbę Kukielow Sądu Gł. Wileńskiego przeznaczył rejektę do wykonania przysięgi do dnia 18bra idącego roku, nie wiedząc przeto Kukielowie o miejscu przebywania W. Skubackiego, czynią niniejsze uwiedomienie, aby ta na termin wymieniony do Sądu jawiła się, i przysięgę sobie wskazaną wykonała. Takową awizacyą w imieniu własnym i potomstwa podpisuję. Wincenta Kukielowa Reg. Gr. Osm.

Wolno drukować Jan Rossochacki Prezyd. Sądu Gł. Wileń. Depart. Wrem.